

Eettiset periaatteet

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	3
1.1 Eettisesti kestävä korkeakoulun toimintaympäristö	4
1.2 Epäeettinen toiminta	4
2 EETTISYYS OPINNOISSA JA OPISKELUSSA	5
2.1 Vilppi ja piittaamattomuus opinnoissa	6
2.2. Menettelyohje oppimistehtävissä, tenteissä tai opinnäytetöissä esiintyneen piittaamattomuuden tai vilpin käsittelyyn	7
2.3 Opiskelijan oikeusturva	10
3 EETTISYYS TKI- JA PALVELUTOIMINNASSA SEKÄ MUISSA ASIAANTUNTIJATEHTÄVISSÄ	11
3.1 Hyvä tieteellinen käytäntö TKI- ja palvelutoiminnassa sekä opetus- ja asiantuntijatehtävissä	11
3.2 Menettelyohje hyvän tieteellisen käytännön vastaisen toiminnan ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen TKI- ja palvelutoiminnassa sekä opetus- ja asiantuntijatehtävissä	15
3.3 HTK-loukkausepäilyn kansallinen käsittelyprosessi	17
4 OSAAMISEN KEHITTÄMINEN, OHJAUS JA YHTEISTYÖ	18
4.1 Opiskelijoiden osaamisen kehittäminen	18
4.2 Henkilöstön osaamisen kehittäminen	18
4.3 Tutkimusetiikan tukihenkilö	18
4.4 Kansalliset ja kansainväliset toimijat ja yhteistyö	19
4.5 Eettisiin periaatteisiin vaikuttavat keskeiset eettiset ohjeistukset ja linjaukset	19
5 ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN	21

Hyväksytty opintoasioiden lautakunnassa 10.6.2024. Eettisiin periaatteisiin on päivitetty kokonaisuudessaan luku 2 sekä luvusta kolme kuvio 4 ja sitä koskeva teksti syksyllä 2025. Muutokset on hyväksytty opintoasioiden lautakunnassa 1.12.2025.

Tekijät

Jamkin eettinen toimikunta: Leena Liimatainen, Jari Hautamäki, Elina Kirjalainen, Marja Kokko, Kristiina Korhonen, Sirpa Laitinen-Väänänen, Kare Norvapalo, Anne Törn-Laapio, Salla Hyvätti (JAMKO)

CC By 4.0

1 JOHDANTO

Eettiset periaatteet koskevat kaikkia jamkilaisia, vahvistavat eettistä tietoisuutta korkeakoulu yhteisössä ja luovat turvallisen ilmapiirin vastuulliseen ja eettisesti kestäväan toimintaan. Ammattikorkeakoulun perustehtäviä ovat korkeakouluopetus sekä työelämää, koulutusta ja aluekehitystä palveleva tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta sekä palvelutoiminta ja eettisyys on luonnollinen osa kaikkea tätä toimintaa. Eettisten periaatteiden selkeys ja yhtenäisyys on erityisen tärkeää silloin, kun toiminnassa on tapahtunut jotakin eettisiä periaatteita loukkaavaa tai kun ilmenee epäily eettisestä rikkomuksesta. Eettisten periaatteiden laatimisesta ja ylläpidosta vastaa Jamkin eettinen toimikunta ja ne vahvistaa opintoasioiden lautakunta.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun arvot ovat vastuu, luottamus ja luovuus. Jokainen ammattikorkeakoulu yhteisön jäsen noudattaa toiminnassaan näitä arvoja, kuten myös yleisiä eettisiä periaatteita ja niitä täydentäviä ammattialakohtaisia eettisiä ja tietosuoja koskevia ohjeistuksia. Lisäksi Jamk on sitoutunut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatimaan ohjeeseen: Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukausepäilyjen käsitteleminen Suomessa (TENK 2023). Ohjetta kutsutaan yleisesti HTK-ohjeeksi ja se on kansallinen, yleisen tason ohje, jota siihen sitoutuneissa organisaatioissa noudatetaan. Sitoutuminen HTK-ohjeeseen on osa Jamkin eettistä itsesääntelyä ja tarkoittaa hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteita toteuttavien menettelytapojen edistämistä ja noudattamista organisaation eri tasoilla ja toiminnoissa. Hyvään tieteelliseen käytäntöön ja menettelytapoihin perehdyttäminen liittyy henkilöstön osaamisen kehittämiseen, korkeakouluopintoihin, AMK- ja YAMK-tutkintojen opinnäytetöihin, tutkimus-, kehittämis-, innovaatio- ja palvelutoimintaan sekä näiden elinkaareen liittyviin toimintoihin. Hyvät tieteelliset menettelytavat liittyvät myös erilaisiin asiantuntija- ja arviointitehtäviin sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen (esim. julkaisut, oppikirjat, opetusmateriaalit, sosiaalinen media).

Hyvän tieteelliseen käytäntöön sitoutuminen edellyttää organisaatiolta asianmukaisia toimintatapoja ja työkaluja, mikäli havaitaan ja epäillään hyvän tieteellisen käytännön vastaista toimintaa. Tässä asiakirjassa kuvataan ne keskeiset menettelytavat ja prosessit, joita Jamkissa noudatetaan.

Toiminnan lähtökohtana on ennaltaehkäisy, varhainen tunnistaminen ja nollatoleranssi, loukausepäilyjen viivyttämättömän käsittely sekä epäillyn ja epäilyn esittäjän oikeudenmukainen kohtelu prosessin aikana ja sen jälkeen.

Helpottaaksemme menettelytapojen ja työkalujen löytämistä on tässä kappaleessa lyhyt lukuohje asiakirjan sisältöön. **Johdantoluvussa** kuvataan eettisesti kestäväan korkeakoulun toimintaympäristöä sekä vilppiä ja piittaamattomuutta yleisesti hyvän tieteellisen käytännön loukkauksina. **Luvussa kaksi** kuvataan tarkemmin eettisyyttä opinnoissa ja opiskelussa sekä menettelyohjeet ja prosessit oppimistehtävissä, tentissä ja opinnäytetöissä ilmenevän epäeettisen toiminnan käsittelyyn. **Luvussa kolme** kuvataan eettisyyttä TKI- ja palvelutoiminnassa sekä asiantuntijatehtävissä ja menettelyohjeet TKI- ja palvelutoiminnassa ilmenevän epäeettisen toiminnan käsittelyyn. **Luvussa neljä** kuvataan hyvän tieteellisen käytännön osaamisen kehittämistä Jamkissa ja luvussa viisi toiminnan arviointia ja kehittämistä.

Jamkin eettiset toimintaperiaatteet (Code of Conduct) ovat tässä asiakirjassa kuvattuja eettisiä periaatteita laajempi kokonaisuus. Eettisten periaatteiden lisäksi Jamkin Code of Conduct sisältää toimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä ja linjauksia, kuten hyvän hallinnon periaatteet, esteellisyysäännökset, julkisuuslaki, vastuullista ja kestäväa toimintaa linjaavat ohjelmat, periaatteet ja sitoumukset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä sitoumuksen avoimeen tieteseen ja tutkimukseen (ks. kappale 4.5). Nämä asiakirjat on koottu Jamkin sisäiseen verkkoympäristöön ja mahdollisuuksien mukaan julkisille verkkosivuille.

1.1 Eettisesti kestävä korkeakoulun toimintaympäristö

Jamkin arvot, hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteet vastuullisuus, luotettavuus, rehellisyys ja arvostus sekä ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen yleiset eettiset periaatteet (TENK 2019) luovat arvoperustaisen toimintaympäristön vastuulliselle ja eettisesti kestäväälle toiminnalle korkeakoulussa (Kuvio 1). Yhteisiä arvoja ja periaatteita täydentävät ammattialakohtaiset eettiset ohjeet sekä henkilötietojen käsittelyä ja yksilön suojaa koskevat tietosuojasäännökset. Hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteet mukailevat myös eurooppalaista tutkimusetiikan ohjeistusta (ALLEA – All European Academies).

Kuvio 1. Jamkin toimintaa ohjaavat arvot ja eettiset periaatteet (Jamkin strategia, TENK 2019, 2023)

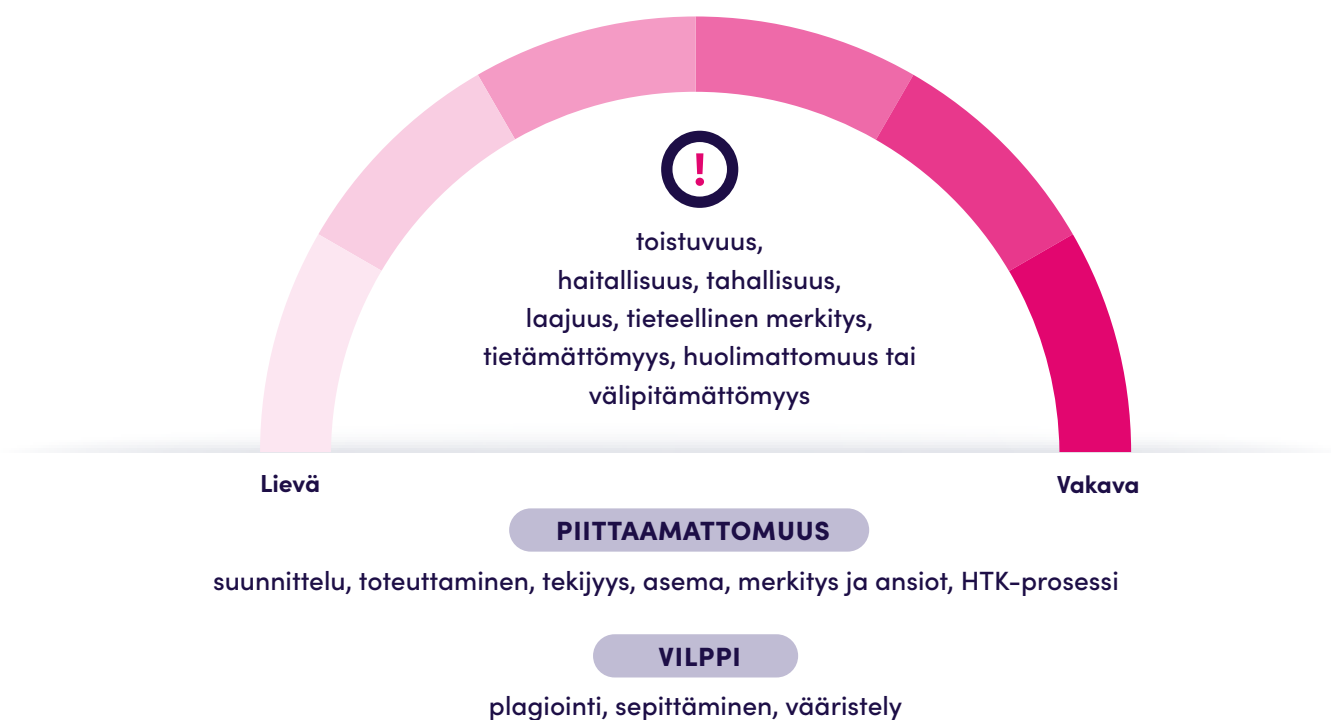
1.2 Epäeettinen toiminta

Jamkissa epäeettinen toiminta eli hyvän tieteellisen käytännön vastainen toiminta jaetaan vilppiin ja piittaamattomuuteen hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Epäeettistä toimintaa voi syntyä missä vaiheessa tahansa TKI- ja palvelutoimintaa, muita asiantuntijatehtäviä, korkeakouluopintoja sekä AMK- ja YAMK-tutkintojen opinnäytetöitä. Vilpin ja piittaamattomuuden tunnusmerkkejä kuvataan tarkemmin opintojen ja opiskelun osalta luvussa 2.1 ja asiantuntijatehtävien osalta luvussa 3.1.

TENKin (2023) mukaan epäeettinen toiminta; vilppi ja piittaamattomuus voivat olla luonteeltaan

1. tahallista ja vakavaa hyvän tieteellisen käytännön vastaista toimintaa tai
2. huolimattomuudesta ja välinpitämättömyydestä johtuvaa hyvän tieteellisen käytännön laiminlyöntiä, vaikka sitä olisi ollut mahdollista noudattaa tai
3. tietämättömyydestä johtuvaa vakavaa laiminlyöntiä, joka johtuu siitä, että asioista ei ole otettu selvää, vaikka siihen olisi ollut mahdollisuus.

Koska TKI- ja palvelutoiminnassa tai muissa asiantuntijatehtävissä, korkeakouluopinnoissa tai AMK – ja YAMK opinnäytetöissä epäeettiseksi toiminnaksi tai laiminlyönniksi tulkittavia tekoja on mahdotonta määrittellä yksiselitteisesti, niiden vakavuusasteen arviointi tehdään aina tapauskohtaisesti. Tilanteen selvitys aloitetaan arvioimalla teon vakavuutta (tahallisuus, huolimattomuus, tietämättömyys), laajuutta, toistuvuutta, haitallisuutta ja tieteellistä merkitystä (ks. kuvio 2). Opiskeluun sekä TKI – ja palvelutoimintaan liittyvän epäeettisen toiminnan käsittelyn menettelyohjeet ja työkalut on kuvattu tarkemmin luvuissa kaksi ja kolme.

Kuvio 2. Epäeettisen, hyvän tieteellisen käytännön vastaisen toiminnan elementit ja vakavuusaste (TENK 2023).

2 EETTISYYS OPINNOISSA JA OPISKELUSSA

Hyvä tieteellinen käytäntö ja tutkimusetiikka ovat osa korkeakouluopiskelijan osaamista. Tätä osaamista tuetaan ja edistetään opintojen aikana ohjaamalla opiskelijoita toimimaan eettisten periaatteiden mukaisesti ja noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Taulukossa 1 (s. 10–11) on kuvattu keskeisiä menettelytapoja ja huomioon otettavia seikkoja, jotka varmistavat hyvän tieteellisen käytännön toteutumisen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ja asiantuntijatyöhön liittyvissä tehtävissä sekä opinnäytetyössä ja muissa opintoihin liittyvissä tehtävissä.

Lähtökohtana on epäeettisen toiminnan ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen (nollatoleranssi), loukkausepäilyjen viivyttämätön käsittely sekä oikeuden mukainen kohtelu niin epäillylle kuin epäillyn esittäjälle prosessin aikana ja sen jälkeen. Tässä luvussa kuvataan esimerkkien avulla, miten epäeettinen toiminta voi ilmetä oppimistehtävässä, tentissä tai opinnäytetyössä vilppinä ja piittaamattomuutena.

Lisäksi luvussa esitellään Jamkissa noudatettavat menettelyohjeet tilanteisiin, joissa epäillään opinnoissa tapahtunutta epäeettistä toimintaa.

Opinnäytetöissä noudatetaan voimassa olevia Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n ylläpitämiä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiä suosituksia, jotka on kehitetty ammattikorkeakoulujen yhteistyössä. Opinnäytetöiden hyvän tieteellisen käytännön toteutumista tukevat myös mm. valtakunnallinen Opinnäytetyön aineisto ja tietosuojaohjeistus opinnäytetöiden ohjaajille (2024) sekä Jamkin yhteiset ohjeistukset opinnäytetyöntekijöille ja -ohjaajille.

2.1 Vilppi ja piittaamattomuus opinnoissa

Oppimistehtävä

Oppimistehtävissä tyypillisimpiä piittaamattomuuden ja vilpin muotoja ovat plagiointi ja puutteelliset lähdeviittaukset. Plagioinnilla tarkoitetaan toisen henkilön tai tekoälyn tekemän tekstin, taulukon, kuvion tai kuvan esittämistä omanaan ilman lupaa ja asianmukaisia lähdeviittauksia. Vilpillistä toimintaa on myös sepittäminen ja vääristely, oppimistehtävän ostaminen ja myyminen, yhdessä tehdyn tai tekoälysoveluksen tekemän oppimistehtävän tai sen osien esittäminen omana työnä, itsensä plagiointi tai ”vapaa-matkustaminen” ryhmätöissä. Sepittämisellä tarkoitetaan tekoälyllä tai muuten tekaistujen havaintojen, aineistojen ja tulosten esittämistä omanaan. Vääristelyllä tarkoitetaan alkuperäisten havaintojen muokkamista tai esittämistä niin, että havaintoihin perustuva tulos vääristyy. Vääristelyä on myös johtopäätösten kannalta olennaisten tulosten ja tietojen esittämättä jättäminen.

Tentti

Perinteisessä tenttitilaisuudessa (ml. tietokoneella tehtävä valvottu tentti) tyypillisimpiä vilppitapauksia ovat luntaaminen viereiseltä opiskelijalta, keskustelu tentin aikana, toisen puolesta tenttiminen, kiellettyjen materiaalien tai ohjelmien käyttö (esim. käännösohjelmat, tekoälysovellukset).

EXAM-tenttitiloissa tehdyissä sähköisissä tenteissä tyypillisimpiä vilppitapauksia ovat tenteissä tyypillisimpiä vilppitapauksia ovat luntaaminen ja puhelimen käyttö tentin aikana. Etätentti toteutetaan opiskelijan valitsemassa tilassa sähköisessä oppimisympäristössä joko valvotusti (esim. videoyhteydellä) tai valvomatta. Etätentissä tyypillisimpiä vilppitapauksia ovat tentin tekeminen yhdessä toisen henkilön kanssa, toisen puolesta tenttiminen tai kiellettyjen materiaalien tai ohjelmien käyttö.

Opinnäytetyö

Tyypillisin opinnäytetyöhön liittyvä vilppi on plagiointi. Sillä tarkoitetaan toisen henkilön tai tekoälyn tekemän tekstin, taulukon, kuvion tai kuvan esittämistä omanaan ilman lupaa ja asianmukaisia lähdeviittauksia. Plagiointia on myös se, että teettää opinnäytetyön tai sen osan toisella henkilöllä ja esittää sen omanaan. Tähän luetaan mukaan myös opinnäytetyön tai sen osan ostaminen. Lisäksi itsensä plagiointi eli omien aiempien tuotosten, kuten aikaisemman opinnäytetyön tai oppimistehtävän, hyödyntäminen ilman asianmukaista lähdeviittausta on vilpillistä toimintaa tai piittaamattomuutta hyvän tieteellisen käytännön periaatteista.

Opinnäytetöissä vilppi voi ilmetä eri tavoilla, kuten sepittämisenä, vääristelynä ja piittaamattomuutena. Sepittäminen tarkoittaa tekoälyllä tai muuten tekaistujen tai keksittyjen havaintojen, aineistojen tai tulosten esittämistä itsetuotettuina ja aitoina. Vääristelyllä tarkoitetaan alkuperäisten havaintojen muokkaamista

tai esittämistä tavalla, joka vääristää havaintoihin perustuvia tuloksia. Vääristelyä on myös johtopäätösten kannalta olennaisten tulosten ja tietojen esittämättä jättäminen. Piittaamattomuutta ilmenee opinnäytetyössä esimerkiksi silloin, kun tarvittavia tutkimuslupia ei hankita tai niitä ei noudateta, tutkimusaineistoja ja -tuloksia ei dokumentoida tai säilytetä asianmukaisesti, tai kun menetelmiä ja tuloksia esitetään huolimattomasti ja harhaanjohtavasti. (TENK 2023, 16–18.)

Opinnäytetyön ohjaaja ohjaa opiskelijaa noudattamaan tutkimuseettisiä ohjeita ja toimimaan hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. On opiskelijan vastuulla huolehtia siitä, että hän noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä ja tarvittaessa hakea ohjaajaltaan tukea ja neuvoja.

2.2. Menettelyohje oppimistehtävissä, tenteissä tai opinnäytetöissä esiintyneen piittaamattomuuden tai vilpin käsittelyyn

Kuviossa 3 on kuvattu menettelyohje siihen, miten opintoihin liittyvä epäily vilpistä tai piittaamattomuudesta käsitellään Jyväskylän ammattikorkeakoulussa.

Kuvio 3. Menettelyohje oppimistehtävissä, tenteissä tai opinnäytetöissä esiintyneen piittaamattomuuden tai vilpin käsittelyyn.

1. **Epäily vilpistä tai piittaamattomuudesta**

Opettajan tai ohjaajan tulee puuttua tilanteeseen, jos hän epäilee opiskelijan toimineen vilpillisesti tai piittaamattomasti opinnoissaan. Epäilyn voi nostaa esiin opettajan tai opinnäytetyön ohjaajan lisäksi muu Jamkin henkilöstön edustaja, toinen opiskelija tai esimerkiksi toisen organisaation edustaja (esim. opinnäytetyön toimeksiantaja). Jos vilpin tai piittaamattomuuden havaitsee opiskelija tai toisen organisaation edustaja, ottavat he yhteyttä epäillyn opiskelijan opettajaan tai ohjaajaan. Opintosuoritusta ei arvioida ennen epäilyn selvittämistä.

Tarvittaessa asian tulkintaan voidaan pyytää tukea esimerkiksi eettisen toimikunnan edustajalta tai koulutuksen vastuuhenkilöiltä.

2. **Selvitys opiskelijalta**

Kun on herännyt epäily opintoihin liittyvästä vilpistä tai piittaamattomuudesta, opinnäytetyönohjaaja tai opettaja ottaa ensin viipymättä yhteyttä opiskelijaan ja pyytää häneltä selvitystä esimerkiksi sähköpostitse. Selvityksessä opiskelijaa pyydetään kuvaamaan suorituksen tekotapaa, käytettyjä lähteitä ja muita asiaan liittyviä seikkoja. Jos opiskelijan antama selvitys ei poista epäilyä tai asiaa ei saada ratkaistua, epäily viedään yksikönjohtajan tietoon kirjallisella ilmoituksella (vaihe 3A). Mikäli selvitys on riittävä ja epäily voidaan todeta aiheettomaksi, käsittely päätetään (vaihe 3B).

Jos vilppi havaitaan perinteisessä tenttitilanteessa, tentin valvoja keskeyttää opiskelijan suorituksen ja poistaa hänet välittömästi tenttitilaisuudesta perustellen poistamisen syyn. Tentissä tapahtuva vilppi voidaan jossain tapauksissa todeta vasta jälkikäteen. EXAM-tenttitiloissa tehtävät sähköiset tentit valvotaan videotallenteiden avulla. Mikäli tallenteelta havaitaan käyttösääntöriike, siitä lähetetään opettajalle ja opiskelijalle valvontahavainto. Opettajalla ja opiskelijalla on oikeus tarkistaa valvontahavainto tallenteelta kampuksella. Opettaja arvioi, onko havaittu käyttösääntöriike vilppi ja edellyttääkö tilanne jatkotoimenpiteitä.

3. **A. Kirjallinen ilmoitus yksikönjohtajalle**

Vilpin tai piittaamattomuuden havainnut henkilö tekee yksikönjohtajalle vilppi- tai piittaamattomuusepäilyilmoituksen, jossa epäily yksilöidään ja perustellaan (Jamkin lomake Ilmoitus vilppi- tai piittaamattomuusepäilystä). Kaikki vilppi- ja piittaamattomuusepäilytapaukset arkistoidaan sähköiseen asianhallintaan.

B. Epäilyn käsittelyn päättäminen ja toimintatapojen korjaaminen

Jos vaikuttaa siltä, että opiskelijan toiminnassa on ollut kyse inhimillisestä virheestä tai tietämättömyydestä, eikä toiminnalla ole merkittäviä seurauksia, voidaan opiskelijaa pyytää korjaamaan tai uusimaan suoritus. Lisäksi opiskelijan kanssa käydään keskustelu asianmukaisista menettelytavoista. Jos kirjallista ilmoitusta ei ole vielä tehty, ei sitä tarvitse erikseen tehdä. Asian käsittely päättyy. Inhimillinen virhe tai tietämättömyys ei riitä perusteluksi, jos epäilty vilppi tai piittaamattomuus on laajaa tai vakavaa.

4. **Päätös selvityksen aloittamisesta ja selvityksen teko**

Yksikönjohtaja päättää selvityksen käynnistämisestä. Päätös selvityksen aloittamisesta ja sen perusteista on ilmoitettava välittömästi opiskelijalle. Yksikkö voi päättää, ketkä selvitykseen osallistuvat. Selvityksen tekoon osallistuvat hankkivat selvitystä varten tarpeellisen tausta-aineiston ja kuulevat opinnäytetyön ohjaajaa tai opettajaa sekä opiskelijaa ja tarpeen mukaan muita asiantuntijoita tai osallisia. Tarvittaessa voidaan myös kääntyä eettisen toimikunnan puoleen, jonka edustaja tarjoaa asiantuntija-apua.

5. Selvityksen raportointi

Selvityksestä laaditaan raportti, jonka tulee sisältää kuvaus toiminnasta, josta piittaamattomuus- tai vilppiepäily on esitetty sekä epäilyn perusteet, näytöt ja arvio siitä, onko epäilty toiminta piittaamattomuutta hyvältä tieteellisestä käytännöstä vai vilppiä sekä arvio loukkauksen vakavuusasteesta, laajuudesta, toistumisesta sekä mahdolliset ehdotukset loukkauksen korjaamiseksi.

Selvityksen perusteella voidaan havaita kohdan 3B mukaisesti, että kyse inhimillisestä virheestä tai tietämättömyydestä, eikä toiminnalla ole merkittäviä seurauksia. Tällöin toimitaan kohdan 3B mukaisesti ja asiasta tehdään kirjallinen päätös, joka dokumentoidaan asianhallintaan.

6. Päätös seuraamuksista

Aiheeton epäily: Jos piittaamattomuus- tai vilppiepäily osoittautuu selvityksen perusteella aiheettomaksi, yksikönjohtaja tiedottaa tästä asianomaisia ja kaikkia selvitykseen osallistuneita. Opintosuoritus voidaan arvioida.

Aiheellinen epäily: Jos piittaamattomuus tai vilppi on todettu, yksikönjohtaja tekee rehtorille esityksen varoituksesta. Mikäli piittaamattomuus tai vilppi toistuu useita kertoja tai on luonteeltaan erityisen vakavaa ja haitallista, seuraamuksena voi olla määräaikainen erottaminen. Määräaikaisesta erottamisesta päättää ammattikorkeakoulun hallitus (ammattikorkeakoululaki 932/2014, 38 §, Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintosäntö, 49 §). Sen kesto on Jyväskylän ammattikorkeakoulun rehtorin päätöksen (ID 529920) mukaisesti kerrallaan joko yksi tai kaksi kokonaista lukukautta.

Rehtorin päätös varoituksesta tai hallituksen päätös määräaikaisesta erottamisesta saatetaan opiskelijan, opettajan tai opinnäytetyön ohjaajan, yksikönjohtajan, eettisen toimikunnan ja muiden asianosaisten tietoon. Lisäksi tapauksesta ilmoitetaan opiskelijan kotikorkeakouluun, jos hän on Jyväskylän ammattikorkeakoulussa vierailevana opiskelijana.

Kaikki prosessin vaiheet ja dokumentit arkistoidaan sähköiseen asianhallintaan.

Aina kun epäily on aiheellinen, opintosuoritus jätetään hyväksymättä. Jos kyseessä on opinnäytetyö, niin yksikössä arvioidaan, missä laajuudessa opinnäytetyö tulee uusia vai tuleeko opinnäytetyö tehdä kokonaan uudelleen uudesta aiheesta. Arvion tulee olla suhteessa todetun vilpin laajuuteen ja vakavuuteen.

Opinnäytetyön loukkausepäilyn käsittelyssä noudatetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyjen käsittelyprosessia eli HTK-prosessia (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023), kun opinnäytetyö on tulkittavissa tieteelliseksi tuotokseksi. Näin on esimerkiksi silloin, kun opinnäytetyö on osa korkeakoulun hallinnoimaa TKI-projektia tai muuta toimintaa, jolla on tieteellisen tutkimuksen tutkimussuunnitelma ja se raportoidaan tieteellisenä julkaisuna

2.3 Opiskelijan oikeusturva

Vilpilliseen toimintaan puuttuminen pohjautuu hyvän tieteellisen käytännön määritelmien lisäksi ammattikorkeakoululakiin (932/2014), jossa vilpillinen toiminta on osa kurinpittoa (38 §). Lisäksi kurinpitomenettelyistä säädetään Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä. Vilppi- ja piittaamattomuusepäilyjen käsittelyssä tulee aina varmistaa opiskelijan oikeusturva.

Käsittely ja seuraamukset

Mahdollisuus antaa opiskelijalle kirjallinen varoitus vilpillisestä toiminnasta perustuu ammattikorkeakoululakiin (38 §). Jos teko on vakava, voidaan opiskelija erottaa määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi (38 §). Kirjallisesta varoituksesta päättää lain (39 §) mukaan aina ammattikorkeakoulun rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta ammattikorkeakoulun hallitus. Jyväskylän ammattikorkeakoulu on tarkentanut määräaikaisen erottamisen menettelyjä rehtorin päätöksellä (ID 529920), jonka mukaan määräaikainen erottaminen astuu voimaan aina seuraavan lukukauden alussa ja kestää vakavuudesta riippuen yhden tai kaksi lukukautta. Näin turvataan läpinäkyvä ja yhdenvertainen päätöksenteko ja mm. opiskelijan mahdollisuus saattaa keskenäiset opinnot valmiiksi ja päästä mukaan sujuvasti opintojaksoille erottamisjakson päätyttyä.

Ammattikorkeakoululain (39 §) mukaisesti vilppi- tai piittaamattomuusepäilyn käsittelyssä epäilty teko on yksilöitävä selkeästi, tehtävä tarpeellinen selvitys ja varattava opiskelijalle mahdollisuus tulla kuulluksi. Ensijaisesti kuuleminen tehdään suullisesti, ellei opiskelijaa tavoiteta, hän haluaa vastata kirjallisesti tai epäily on poikkeuksellisen selkeä (esim. videotallenteet).

Opiskelijan oikeusturvaa sekä käsittelyn oikeudenmukaisuutta ja läpinäkyvyyttä tuetaan lisäksi selkeillä prosessikuvauksilla sekä prosessin dokumentoinnilla Jamkin asianhallintajärjestelmään.

Muutoksenhaku

Vilppi- ja piittaamattomuusepäilyä koskeva päätös (ns. kurinpitopäätös) annetaan aina kirjallisesti tiedoksi opiskelijalle. Opiskelijalle on oikeus hakea muutosta päätökseen valittamalla hallinto-oikeuteen.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun eettisten periaatteiden mukaisesti todetun vilpin tai piittaamattomuuden seuraus varoituksen tai määräaikaisen erottamisen ohella on opintosuorituksen hylkääminen. Opintosuoritusta koskevat oikaisupyynnöt tehdään aina ammattikorkeakoulun omaan tutkintolautakuntaan (ammattikorkeakoululaki 932/2014 19 §). Oikaisupyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, josta opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset tietoonsa. Menettelyohjeet on tarkemmin kuvattu Jamkin tutkintosäännössä (19 §).

3 EETTISYYS TKI- JA PALVELUTOIMINNASSA SEKÄ MUISSA ASiantuntijatehtävissä

3.1 Hyvä tieteellinen käytäntö TKI- ja palvelutoiminnassa sekä opetus- ja asiantuntijatehtävissä

Tässä luvussa kuvataan käytännön esimerkkien avulla, mitä eettiset periaatteet ja hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittavat TKI- ja palvelutoiminnassa sekä opetustehtävissä ja muissa asiantuntijatehtävissä. Kansallista Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitleminen Suomessa -ohjetta (HTK-ohje) tulee soveltaa **kaikkeen tieteelliseen, taiteelliseen ja muuhun tutkimustoimintaan ja TKI-projekteihin sekä näiden elinkaaren aikaisiin toimintoihin** (HTK-ohje 2023, 9). HTK-ohjeessa käytetään yleisesti termiä tieteellinen toiminta, mutta Jamkin eettisissä periaatteissa käytetään ammattikorkeakouluun paremmin soveltuvaa termiä TKI-toiminta (tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta). Lisäksi HTK-ohjeessa kuvattuja periaatteita tulee soveltuvin osin noudattaa myös palvelutoiminnassa ja TKI-liiketoiminnassa tai muissa asiantuntijatehtävissä sisältäen myös kansainvälisen toiminnan.

Osallistuessaan Jamkin TKI- tai palvelutoimintaan opiskelijan tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Opinnäytetöihin voidaan soveltaa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyjen käsittelyprosessia eli HTK-prosessia, jos opinnäytetyö on osa korkeakoulun hallinnoimaa TKI-projektia tai muuta toimintaa, jolla on tieteellisen tutkimuksen tutkimussuunnitelma ja se raportoidaan tieteellisenä julkaisuna.

Hyvän tieteellisen käytännön vastainen toiminta

- rikkoo hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteita eli luotettavuutta, arvostusta, rehellisyyttä ja vastuunkantoa sekä
- vahingoittaa TKI-toiminnan toiminnan laatua, uskottavuutta, tekijyyttä tai yhteistyötä tai
- voi olla myös lainvastaista (HTK-ohje 2023, 15).

TENKin HTK-prosessin tai tässä luvussa kuvatun Jamkin hyvän tieteellisen käytännön vastaisen toiminnan ennaltaehkäisy ja varhaisen tunnistamisen menettelyohjeen piiriin eivät kuulu HTK-ohjeen mukaisesti (HTK-ohje 2023, 9–10) esimerkiksi seuraavat asiat:

- tieteelliset tai taiteelliset näkemyserot tai koulukuntakiistat,
- oikeudelliset kysymykset, kuten tekijänoikeus-, tietosuoja-, patentti tai hallintolain rikkomukset tai salsapitovelvollisuuden rikkominen,
- työsuhdekiistat tai työyhteisöongelmat tai
- tehtävien täytöt tai nimitykset.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu keskeisiä menettelytapoja ja huomioon otettavia seikkoja, jotka varmistavat hyvän tieteellisen käytännön toteutumisen TKI- ja palvelutoiminnassa ja muissa asiantuntijatehtävissä.

Hyvä tieteellinen käytäntö TKI-toiminnassa ja palvelutoiminnassa sekä asiantuntijatehtävissä

Suunnittelu

- Tutkimusasetelmaa, tavoitteita tai toteutustapaa pohditaan myös eettisten kysymysten näkökulmasta
- Rahoitushakemuksessa, projektisuunnitelmassa tai tutkimussuunnitelmassa ei plagioida toisten ideoita tai suunnitelmia
- Taustalla olevia tutkimustuloksia ei muuteta tai valikoida
- Huomioidaan hyvän hallinnon ja liiketavan periaatteet Jamkin yhteistyösuhteissa
- Huomioidaan eturistiriidat
- Varmistetaan päätösten vastuullisuus

Toteutus

- Käytetään avoimia, läpinäkyviä ja eettisiä toimintatapoja ja menetelmiä ja tekeminen dokumentoidaan kattavasti
- Kohderyhmää, osallistujia, tutkittavia tai sidosryhmiä informoidaan riittävästi ja heiltä kysytään tarvittavat suostumukset
- Osallistuminen tutkimukseen tai projektiin on vapaaehtoista eikä osallistumista edistetä epäasiallisilla kannustimilla
- Ei käytetä yritys yhteistyössä sellaisia menetelmiä tai tutkimusasetelmia, jotka voivat vaikuttaa tulosten luotettavuuteen
- Kaikissa asianomaisissa organisaatioissa haetaan asianmukaiset luvat ja lausunnot ennen aineiston keruuta ja niitä sitoudutaan noudattamaan
- Tutkimusaineiston käytöstä tehdään aineistohallintasuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa
- Ilmoitetaan merkitykselliset sidonnaisuudet
- Varmistetaan henkilötietojen ja muiden tietojen asianmukainen käsittely voimassa olevien lakien ja asetusten sekä Jamkin ohjeiden mukaisesti
- Sovitaan tekijyydestä ja omistajuudesta
- Kansainvälisissä yhteishankkeissa keskustellaan etukäteen, miten mahdolliset HTK-loukkausepäilyt käsitellään
- Edistetään kestäväää ja vastuullista kehitystä liiketoiminnassa ja TKI-toiminnassa
- Varmistetaan tietojen turvallisuus ja luottamuksellisten tietojen salassa pysyminen
- Tunnistetaan lahjonnan ja korruption vastaiset käytännöt
- Huomioidaan yhdenvertaisuus liiketoiminnassa
- Varmistetaan turvallinen ja toimiva työympäristö henkilöstölle

Päättäminen ja raportointi

- Eri osapuolien tekijänoikeuksia ja tekijyyttä kunnioitetaan
- Tulokset dokumentoidaan ja raportoidaan riittävästi ja läpinäkyvästi
- Tutkimuksen tekijällä oikeus päättää tulosten julkaisemisesta, kun yritysysteistyössä käytetään julkaista rahoitusta
- Ei esitetä vääristeltyjä tuloksia tai havaintoja eikä kopioida omia tai muiden tuotoksia
- Noudatetaan sopimuksia ja huomioidaan immateriaalioikeudet
- Edistetään tutkimusaineistojen, tuotosten ja tulosten avoimuutta ja jatkokäyttöä
- Edistetään vastuullista liiketoimintaa yhdessä asiakkaiden ja yhteiskumppaneiden kanssa

Taulukko 1. Hyvän tieteellisen käytännön toteutuminen asiantuntijatehtävissä (Tenk 2023)

Vilppi luokitellaan kolmeen alaluokkaan

Vilppiä voi esiintyä TKI- ja palvelutoiminnassa sekä opetus- ja asiantuntijatehtävissä esimerkiksi erilaisissa julkaisuissa (hakemukset, raportit, artikkelit, blogit, kirjat), suullisissa esityksissä tai niiden esitysmateriaaleissa. Vilpin eri muotoja ovat:

1. **Plagiointi** eli luvaton lainaaminen, jolla tarkoitetaan toisten tekemän työn tai tutkimusideoiden käyttämistä ilman lupaa tai viittausta. Plagiointia on sekä suora että mukaillen tehty plagiointi.
2. **Sepittäminen** (fabrication), joka on keksittyjen havaintojen tai tulosten esittämistä ominaan. Sepittämisellä tarkoitetaan tekaistujen havaintojen, aineistojen tai tulosten esittämistä. Esimerkiksi tieteellisessä raportissa esitettyjä havaintoja ei tällöin ole tehty raportissa kuvatulla tavalla tai menetelmillä.
3. **Vääristely** (falsification, misrepresentation), joka on alkuperäisten havaintojen tarkoituksellista muokkausta ja esittämistä niin, että havaintoihin perustuva tulos muuttuu. Vääristelyä on myös johtopäätösten kannalta olennaisten tulosten esittämättä jättäminen. Vääristelyä on perusteeton tutkimustiedon muuntelu. Havaintojen vääristelyllä tarkoitetaan alkuperäisten havaintojen muokkaamista tai esittämistä niin, että havaintoihin perustuva tulos vääristyy. Tulosten vääristelyllä tarkoitetaan tieteellisesti perusteetonta tutkimustulosten muuttamista tai valikointia. Vääristelyä voi ilmetä esimerkiksi julkaisussa, julkaistavaksi tarkoitetussa käsikirjoituksessa, oppimateriaalissa tai rahoitushakemuksessa. Vääristelyä on myös johtopäätösten kannalta olennaisten tulosten tai tietojen esittämättä jättäminen.

Piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä

Piittaamattomuus on nimitys muulle hyvän tieteellisen käytännön vastaiselle toiminnalle kuin vilppi. Seuraavaan taulukkoon koottu TENKin taulukon (2023, 18) mukaisesti esimerkkejä piittaamattomuudesta.

Esimerkkejä piittaamattomuudesta hyvästä tieteellisestä käytännöstä

Suunnitteluun ja valmisteluun liittyvä piittaamattomuus

- TKI-työhön liittyvien lupien, päätösten ja/tai lausuntojen pyytämättä jättäminen (mm. viranomaisluvut, tietoluvat, tutkimusluvut, päätökset tietojen luovuttamisesta, eettisten toimikuntien ennako-arviointilausunnot)

Toteuttamiseen liittyvä piittaamattomuus

- Tietolupa- ja tutkimuslupapäätösten noudattamatta jättäminen tai eettisessä ennakoarviointiprosessissa annettujen lausuntojen noudattamatta jättäminen
- Aineistojen sopimaton käyttö tai aineistoa koskevien sopimusten noudattamatta jättäminen
- Tutkimustulosten ja -aineistojen puutteellinen dokumentointi ja säilyttäminen
- Muiden tutkijoiden tai asiantuntijoiden työn epäasiallinen viivyttäminen tai vaikeuttaminen TKI-toiminnassa

Tekijyyden loukkaaminen

- Puutteellinen tai epäasiallinen viittaaminen aikaisempiin tutkimustuloksiin
- Merkittävällä panoksella tieteelliseen toimintaan osallistuneen tutkijan tai muun asiantuntijan nimen jättäminen pois julkaisun tekijä- tai kirjoittajaluettelosta
- Muiden tutkijoiden tai asiantuntijoiden osuuden muunlainen vähättely, kuten tietoinen mainitsematta jättäminen julkaisuissa tai vastaavissa
- Puutteellinen tai epäasiallinen viittaaminen opetusmateriaalissa
- Tekijyyden manipulointi muulla tavoin, kuten tutkimuksen tekemiseen osallistumattomien henkilöiden sisällyttäminen tekijäluetteloon tai ns. haamukirjoittajan tekemän työn hyväksyminen omiin nimiin

Tieteellisen työn merkitykseen tai omien tieteellisten ansioiden osoittamiseen liittyvä piittaamattomuus

- Tiedeyhteisön, rahoittajien tai yleisön johtaminen harhaan oman tutkimustyön suhteen
- Omien tieteellisten saavutusten tai ansioiden liioittelu tai muuntelu esimerkiksi ansioluettelossa tai sen käännösversioissa, julkaisuluettelossa tai vastaavassa
- Itsensä plagiointi eli samojen tulosten julkaiseminen useita kertoja näennäisesti uusina

Tieteellisen aseman hyödyntämiseen liittyvä piittaamattomuus

- Merkityksellisten sidonnaisuuksien ilmoittamatta jättäminen tieteellisessä tai muussa TKI-toiminnassa
- Vertaisarviointiprosessin luottamuksellisuuden rikkominen
- Vaikutusvallan epäasiallinen käyttö

HTK-prosessiin liittyvä piittaamattomuus

- HTK-prosessiin tai sen osapuoliin kohdistuva häirintä
- HTK-loukkausepäilyn esittäneen tiede- tai tutkimusyhteisön jäsenen työn tai urakehityksen vaikeuttaminen
- Ilkivaltaisen HTK-loukkausepäilyilmoituksen tekeminen

Taulukko 2. Esimerkkejä piittaamattomuuden eri muodoista (TENK 2023, 18).

3.2 Menettelyohje hyvän tieteellisen käytännön vastaisen toiminnan ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen TKI- ja palvelutoiminnassa sekä opetus- ja asiantuntijatehtävissä

Hyvän tieteellisen käytännön vastainen epäeettinen toiminta rikkoo hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteita sekä vahingoittaa toiminnan laatua, uskottavuutta, tekijyyttä tai yhteistyötä. Hyvään tieteelliseen käytäntöön sitoutuminen edellyttää Jamkilta asianmukaisia toimintatapoja ja työkaluja vahvistamaan henkilöstön osaamista sekä tunnistamaan ja ennaltaehkäisemään epäeettistä toimintaa.

Jos Jamkin henkilöstön jäsen tai opiskelija on kohdannut TKI- ja palvelutoiminnassa tai opetus- ja asiantuntijatehtävissä vilppiin tai piittaamattomuuteen liittyvää epäeettistä toimintaa, hänellä on mahdollisuus tehdä siitä aina sisäinen ilmoitus nollatoleranssin periaatteen mukaisesti (Jamkin lomake Ilmoitus vilppi- tai piittaamattomuusepäilystä).

Menettelyohje henkilöstön vilppi- tai piittaamattomuusepäilyn käsittelyyn

Menettelyohjeen tarkoituksena on sitouttaa toimijat organisaation eri tasoilla huolehtimaan hyvän tieteellisen käytännön edistämisestä ja tutkimuseettisesti kestävästä toimintakulttuurin jatkuvasta kehittämisestä Jamkissa. Menettelyohjeen tavoitteena on ennaltaehkäistä hyvän tieteellisen käytännön loukkauksia, helpottaa niiden varhaista tunnistamista, tukea nollatoleranssia sekä epäilyn ja epäilyn esittäjän oikeudellista kohtelua.

Eettinen toimikunta tunnistaa asian käsittelyssä esille nousseet tarpeet henkilöstön osaamisen kehittämistä ja koulutustarpeista. Eettinen toimikunta tiedottaa tarpeen mukaan koulutuksen johtoryhmää, ONT-foorumia, TKI-johtoryhmää ja henkilöstöpalveluita. Kaikki vilppi-, piittaamattomuus- ja HTK-loukkausepäilyt ja niiden käsittely kirjataan sähköiseen asianhallintaan.

3.3 HTK-loukkausepäilyn kansallinen käsittelyprosessi

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyjen käsittelyprosessi eli HTK-prosessi käynnistetään, jos tunnistetaan tiedevilppi ja hyvän tieteellisen käytännön loukkaus (ns. HTK-loukkaus) HTK-ohjeen (TENK 2023, 15) mukaisesti.

HTK-loukkausepäilyjen selvittäminen on HTK-ohjeeseen sitoutuneissa organisaatioissa tiedeyhteisön itsesääntelyyn liittyvää toimintaa. Hyvän tieteellisen käytännön loukkausepäilyjen käsittelyprosessin eli HTK-prosessin toteuttaa se HTK-ohjeeseen sitoutunut organisaatio, jossa epäilyn alainen toiminta on meilläään tai tapahtunut. HTK-prosessi alkaa, kun organisaatio saa kirjallisen ilmoituksen loukkausepäilystä. Ilmoituksen käsittelee tutkimusorganisaation ylin johtaja, joka vastaa HTK-prosessin noudattamisesta ja päätöksenteosta koko prosessin ajan. Jatkossa käsittelijä on rehtori. Kun selvitys on saatu päätökseen tutkimusorganisaatiossa, päätökseen tyytymätön osapuoli voi halutessaan pyytää asiasta Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) lausunnon. (TENK 2023, 20–28)

HTK-loukkausepäilystä ja siihen liittyvän epäilyilmoituksen tekemisestä voi keskustella luottamuksellisesti oman organisaation tutkimusetiikan tukihenkilön kanssa. Ilkivaltaisen epäilyilmoituksen tekeminen voi itsessään olla HTK-loukkaus. HTK-loukkausepäilyn ilmoituslomake on Tutkimuseettisen neuvottelukunnan sivuilla. HTK-loukkausepäilyn kansallinen käsittelyprosessi on kokonaisuudessaan kuvattu voimassa olevassa Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa -ohjeessa.

4 OSAAMISEN KEHITTÄMINEN, OHJAUS JA YHTEISTYÖ

Henkilöstön ja opiskelijoiden perehdyttäminen eettisiin periaatteisiin ja HTK-ohjeeseen on olennainen osa hyvän tieteellisen käytännön edistämistä ja vastuullista toimintaa korkeakouluyhteisössä.

4.1 Opiskelijoiden osaamisen kehittäminen

Jyväskylän ammattikorkeakoulun eettisistä periaatteista tiedotetaan ja niistä keskustellaan opiskelijoiden kesken säännöllisesti. Opiskelijoiden perehdytyksiä on sisällytetty opintopolun eri vaiheisiin. Keskeisiä kanavia opiskelijoille ovat opintojen orientaatioviikot, opintojaksot, intranet ja verkkosivuilta löytyvät Opiskelijalle –sivut. Opinnäytetöihin ja raportteihin sekä muuhun opiskeluun kuten harjoitteluun ja työelämäprojekteihin liittyvät alakohtaiset eettiset ohjeistukset käsitellään kyseessä olevien opintojaksojen yhteydessä. HTK-ohjeessa kuvattuihin hyvän tieteellisen käytännön menettelytapoihin opiskelijat perehtyvät erityisesti AMK- ja YAMK-tutkinnon opinnäytetyöprosessin ja sitä tukevien opintojen, ohjausten ja materiaalien (mm. Arenen Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset) avulla. Opiskelijat toimivat aktiivisesti eettisen osaamisensa kehittämiseksi ja osallistuvat opiskelijajärjestö JAMKO:n kautta Jamkin yhteisissä työryhmissä keskusteluun korkeakouluyhteisön toiminnan eettisyydestä.

4.2 Henkilöstön osaamisen kehittäminen

Hyvään tieteelliseen käytäntöön ja menettelytapoihin perehtyminen on osa henkilöstön perehdytystä ja osaamisen kehittämistä verkkomateriaalin, koulutusten, henkilöstökokousten ja intranetin avulla. Jamkin eettisen toimikunnan jäsenet ja tutkimusetiikan tukihenkilö toimivat osaamisen kehittämisen tukena koko korkeakouluyhteisössä. Henkilöstö sitoutuu Jamkin yhteisiin periaatteisiin ja linjauksiin, edistää vastuullisuutta ja eettisyyttä omassa työssään ja vastaa eettisten periaatteiden toteuttamisesta ja tiedottamisesta omalta osaltaan.

4.3 Tutkimusetiikan tukihenkilö

Tutkimusetiikan tukihenkilö edistää hyvää tieteellistä käytäntöä omassa organisaatiossaan ja tarjoaa organisaationsa jäsenille luottamuksellista neuvontaa tutkimuseettisissä ongelmatilanteissa. Organisaatio huolehtii, että tukihenkilötoiminnalle on riittävät edellytykset. TENKin tehtävänä on vahvistaa tukihenkilöiden osaamista ja kehittää tukihenkilötoimintaa.

Tukihenkilötoiminnan tavoitteet organisaatiossa:

- edistää hyvää tieteellistä käytäntöä (HTK)
- tarjota mahdollisuus luottamukselliseen keskusteluun ja neuvontaan hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä eli HTK-prosessista
- parantaa hyvän tieteellisen käytännön vastaisen toiminnan tunnistamista ja ennaltaehkäisyä
- tehdä tunnetuksi TENKin toimintaa ja ohjeistuksia sekä HTK-prosessia
- madaltaa kynnystä HTK-loukkausepäilyilmoituksen tekemiseksi vakavissa vilppiepäilyissä

Tutkimusetiikan tukihenkilön tehtävät:

- neuvoo ja tukee oman organisaationsa tutkijoita ja muita työntekijöitä matalan kynnyksen periaatteella
- opastaa HTK-prosessin kulusta HTK-loukkausta epäiltäessä
- neuvoo tarvittaessa HTK-loukkausepäilyilmoituksen laatimisessa
- voi antaa prosessiin liittyviä neuvoja ja tukea osapuolille HTK-prosessin aikana.

Tukihenkilön tehtäväkentän rajaukset:

- tehtäväkenttänä kaikki tieteenalat kattava hyvä tieteellinen käytäntö (research integrity) TENKin laatimien hyvää tieteellistä käytäntöä ja niiden loukkausepäilyjen käsittelyä koskevien ohjeiden mukaisesti
- pääsääntöisesti ei tieteenalakohtainen tutkimusetiikka (research ethics)
- ei aineistohallinta- tai tietosuojakysymykset
- ei opintovilppiä koskevat asiat

Tukihenkilön ja neuvottavan suhde on luottamuksellinen. Tapaamisissa tai keskusteluissa mahdollisesti syntyneitä aineistoja kuten muistiinpanoja tai sähköposteja ei saa käyttää mahdollisessa HTK-tutkinnassa. Tukihenkilö ei myöskään osallistu hyvän tieteellisen käytännön (HTK) loukkausepäilyjen käsittelyyn (ns. HTK-prosessiin). Tukihenkilönä ei voi olla henkilö, joka toimii päättäjänä tai valmistelijana HTK-prosesseissa tai edellä mainittujen henkilöiden läheinen henkilö. (TENK, Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje tutkimusetiikan tukihenkilötoimintaan).

4.4 Kansalliset ja kansainväliset toimijat ja yhteistyö

Kansalliset ja alueelliset toimijat:

- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK)
- Biotekniikan neuvottelukunta (BTNK)
- Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta (ETENE)
- Hyvinvointialueiden eettiset toimikunnat

Kansainvälisiä toimijoita:

- All European Academies (ALLEA) ja osana sitä ALLEA Permanent Working Group on Science and Ethics
- European Network of Research Integrity Offices (ENRIO). ENRIO:n sivuille on koottu eurooppalaisia tutkimuseettisiä ohjeita ja ohjeistuksia, opetusmateriaalia sekä tapausesimerkkejä.

4.5 Eettisiin periaatteisiin vaikuttavat keskeiset eettiset ohjeistukset ja linjaukset

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK)

- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023.
- Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019.
- Luonnon ja ympäristöntutkimuksen eettiset periaatteet (valmistelu aloitettu 2023)
- Muut tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeet, aineistot ja suositukset on koottu neuvottelukunnan verkkosivuille

Muut ohjeistukset ja linjaukset

- Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Arene Ry 2020 tai uusin voimassa oleva versio.
- Eettinen ohjeistus käyttöön korkeakoulujen kansainväliseen opiskelijarekrytointiin. Finnish International Education Agent Code of Conduct (ACoC), Arene Ry 2024.
- Avoimen tieteen ja tutkimuksen julistus ja sitä konkretisoivat linjaukset ja suositukset (uusimmat voimassa olevat versiot). Tieteellisten seuran valtuuskunta.
- Opinnäytetyön aineisto ja tietosuoja (infopaketti opinnäytetyönohjaajille). Kanerva, P., Mure, L., Laine, K., Hyrkäs, E., Hynnä, N., Satama, M., Huuskonen, S., Päällysaho, S., & Marjamaa, M. (2024, toukokuuta 2). Zenodo.
- The ethical guidelines for responsible academic partnerships with the Global South. Salas B. & Avento K. Finnish University Partnership for International Development, UniPID 2023.
- Coara – Coalition for Advancing Research Assessment, tutkimuksen arvioinnin uudistamisen yhteenliittymä.

Jamkin ohjeistukset ja linjaukset, jotka tukevat eettisiä periaatteita

- Voimassa oleva Jamkin strategia
- Kestävä ja vastuullinen Jamk – tiekartta 2023
- Laatukäsikirja
- Saavutettavuussuunnitelma
- Tutkintosäätö (§49)
- Varhaisen tuen toimintamalli
- Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma

5 ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Jamkissa on eettinen toimikunta, jonka toiminnan tarkoituksena on edistää eettisten periaatteiden toteutumista ammattikorkeakoulun toiminnassa. Eettisen toimikunnan jäsenet edustavat eri yksiköitä ja monipuolista asiantuntijuutta koulutus, TKI- ja palvelutoiminnasta sekä korkeakoulupalveluista. Lisäksi eettiseen toimikuntaan kuuluvat opiskelijajärjestö JAMKOn edustajat ja tutkimusetiikan tukihenkilö. Eettisen toimikunnan jäsenet ja puheenjohtajan nimittää rehtori ja toimikausi on kaksi vuotta. Toimikunta voi tarvittaessa käyttää toimikunnan ulkopuolisia asiantuntijoita.

Toimikunnan jäseniä sitoo vaitiolovelvollisuus toimikunnassa käsiteltävistä asioista. Jos toimikunnan käsiteltäväksi tulee sen jäsentä koskeva asia, on tämän pidättäytyttävä asian käsittelystä.

Eettisen toimikunnan tehtävät:

- toimia ammattikorkeakoulun yleistä toiminnan eettisyyttä kehittävässä ja seuraavana toimielimenä
- käsitellä ja antaa suosituksia eettisiin kysymyksiin opiskelun, opetuksen sekä tutkimus-, kehitys-, innovaatio ja palvelutoiminnan alueilla
- laatia eettiset periaatteet ja ohjeistukset opetukseen ja opiskeluun, seurata niiden toteutumista sekä kehittää ja uudistaa niitä tarpeen mukaan
- laatia periaatteet ja ohjeistukset opinnäytetöiden ja muiden raporttien aitouden takaamiseksi, seurata niiden toteutumista sekä kehittää ja uudistaa tarpeen mukaan
- eettisten ennakkoarviointilausuntojen antaminen tutkimussuunnitelmien eettisyydestä ja muista tutkimukseen sisältyvistä riskeistä Jamkin henkilöstöön kuuluvan tutkijan sitä pyytäessä
- seurata vuosittain Jamkissa käsiteltyjä vilppi- ja piittaamattomuusepäilyjä
- yhteistyö Jamkin sisäisissä työryhmissä ja toimielimissä
- yhteistyö alan kansallisissa ja alueellisissa verkostoissa sekä
- tiedottaa edellä mainituista asioista.

Jamkin Opinnäytetyöfoorumi (ONT-foorumi) järjestää riittävän informaation ja opastuksen tiedonhallintaan, opinnäytetyösopimuksiin, tutkimusetiikkaan, erityyppisten opinnäytetöiden laatimisen ohjeisiin sekä linjaa muut opinnäytetyön ohjaukseen ja niiden laatimiseen liittyvät keskeiset asiat. ONT-foorumin linjaukset ovat opinnäytetyöryhmien ja opinnäytetyön ohjaajien toimintaa sitovia.

Koulutuksen johtoryhmä kehittää koulutuksen prosesseja, seuraa tuloksellisuutta ja koulutuksen laatua. Koulutuksen johtoryhmä seuraa osaltaan eettisten periaatteiden toteutumista koulutuksessa ja tekee tarvittaessa kehittämisehdotuksia eettiselle toimikunnalle.

Jamkin TKI-toiminnan johtoryhmän tehtävänä on kehittää tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnan prosesseja tuloksellisuuden, laadun ja vaikuttavuuden lisäämiseksi. Tähän sisältyy myös tutkimuseettisten asioiden kehittäminen.

